(यथा, महाभारते । १३ । १४९ । १४ ।
"भूतकृद्भूतभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः ॥"
महादेवः । यथा, महाभारते ।१३।१७।३३ ।
"अभिवाद्यो महाकर्म्मा तपस्वी भूतभावनः ॥")
वटुकभैरवः । इति विश्वसारतन्त्रोक्तं तस्याष्टोत्तरशतनामान्तर्गतनाम ॥ (भूतानि भावयति पालयतीति । भूतपालके, त्रि । इति श्रीधरस्वामी ॥ यथा गीतायाम् । ९ । ५ ।
"भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥")

भूतभृत्, पुं, (भूतानि बिभर्त्तीति । भृ + क्विप् । तुगागमश्च) विष्णुः । यथा, महाभारते ।१३।१४९।१४।
भूतकृत् भूतभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः । इति तस्य सहस्रनामस्तोत्रम् ॥ (भूतधारके, त्रि । यथा, गीतायाम् । ९ । ५ ।
"भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥")

भूतमारी, स्त्री, (भूतानि मारयतीति । भूत + मृ + णिच् + णिनिः ।) चीड़ानामगन्धद्रव्यम् । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतयज्ञः, पुं, (भूतार्थो यज्ञः । भूतानि काकादिप्राणिजातानि तान्युद्दिश्य यो यज्ञ इति वा नित्यं गार्हस्थ्यकरणीय पञ्चयज्ञेषु यज्ञभेदः ।) भूतबलिः । ते तु पञ्चमहायज्ञान्तर्गतबलिवैश्वदेवकर्म्मणी । यथा, भूतेभ्यो बलिहरणं भूतयज्ञः । इति हारीतसूत्रम् ॥ अस्यानुष्ठानं बलिशब्दे द्रष्टव्यम् । (यथा, मनुः । ४ । २१ ।
"ऋषियज्ञं देवयज्ञं भूतयज्ञञ्च सर्व्वदा ।
नृयज्ञं पितृयज्ञञ्च यथाशक्ति न हापयेत् ॥")

भूतलिका, स्त्री, (भूतलं पृथ्वीतलं आधारत्वेन अस्त्यस्या इति । भूतल + ठन् टाप् ।) पृक्का । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतवासः, पुं, (भूतानां वासो यत्र ।) कलिद्रुमः । इत्यमरः । २ । ४ । ५८ ॥ (तथा च पर्य्यायः ।
"विभीतकस्त्रिलिङ्गः स्यान्नास्कः कर्षफलस्तु सः ।
कलिद्रुमो भूतवासस्तथा कलियुगालयः ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमेभागे ॥
महादेवः । यथा, हरिवंशे उत्तरभविष्ये । १५ । ३३ ।
"भूतवास ! नमस्तुभ्यं सर्व्वावास ! नमोऽस्तुते ॥")

भूतविक्रिया, स्त्री, (भूतानामिव विक्रियास्याम् ।) अपस्माररोगः । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतवृक्षः, पुं, (भूतप्रियो वृक्षः ।) शाखोटवृक्षः । श्योनाकवृक्षः । इति मेदिनी । षे, ५६ ॥

भूतवेशी, स्त्री, (भूतानामिव वेशोऽस्याः । गौरादित्वात् ङीष् ।) श्वेतशेफालिका । इत्यमरः । २ । ४ । ७१ ॥ (विशेषोऽस्याः श्वेतशेफालिकाशब्दे द्रष्टव्यः ॥)

भूतशुद्धिः, स्त्री, (भूतानां देहारम्भकपृथिव्यादि पञ्चभूतानां शुद्धिः शोधनम् ।) पूजादौ बीजविशेषद्वारावामकुक्षिस्थितपापपुरुषदहनपूर्व्वकशरीरशोधनम् । तत्प्रयोगो यथा । रमिति जलधारया वह्निप्राकारं विचिन्त्य स्वाङ्के उत्तानौ करौ कृत्वा सोऽहमिति जीवात्मानं हृदयस्थं दीपकलिकाकारं मूलाधारस्थकुलकुण्डलिन्या सह सुषुम्नावर्त्मना मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपुरकानाहतविशुद्धाज्ञाख्यषट्चक्राणि भित्त्वा शिरोऽवस्थिताधोमुखसहस्रदलकमलकर्णिकान्तर्गतपरमात्मनि संयोज्य तत्रैव पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशगन्धरसरूपस्पर्शशब्दनासिकाजिह्वाचक्षुस्त्वक्श्रोत्र वाक्पाणिपादपायूपस्थप्रकृतिमनोबुद्ध्यहङ्काररूपचतुर्व्विंशतितत्त्वानि लीनानि विभाव्य यमिति वायुबीजं धूम्रवर्णं वामनासापुटे विचिन्त्य तस्य षोड़शवारजपेन वायुना देहमापूर्य्य नासापुटौ धृत्वा तस्य चतुःषष्टिवारजपेन कुम्भकं कृत्वा वामकुक्षिस्थकृष्णवर्णपापपुरुषेण सह देहं संशोष्य तस्य द्वात्रिंशद्वारजपेन दक्षिणनासया वायुं रेचयेत् । दक्षिणनासापुटे रमिति वह्निबीजं रक्तवर्णं ध्यात्वा तस्य षोड़शवारजपेन वायुना देहमापूर्य्य नासापुटौ धृत्वा तस्य चतुःषष्टिवारजपेन कुम्भकं कृत्वा पापपुरुषेण सह देहं मूलाधारोत्थितवह्निना दग्ध्वा तस्य द्वात्रिंशद्वारजपेन वामनासया भस्मना सह वायुं रेचयेत् । ठमिति चन्द्रबीजं शुक्लवर्णं वामनासायां ध्यात्वा तस्य षोड़शवारजपेन ललाटे चन्द्रं नीत्वा नासापुटौ धृत्वा वमिति वरुणबीजस्य चतुःषष्टिवारजपेन तस्माल्ललाटस्थचन्द्राद्गलितसुधया मातृकावर्णात्मिकया समस्तदेहं विरचय्य लमिति पृथ्वीबीजस्य द्वात्रिंशद्वारजपेन देहं सुदृढं विचिन्त्य दक्षिणेन वायुं रेचयेत् । मात्रासंख्यया वा ॥*॥ तदुक्तं गौतमीये ।
"सुषुम्नावर्त्मना सोऽहमिति मन्त्रेण योजयेत् ।
सहस्रारे शिवस्थाने परमात्मनि देशिकः ॥
धूम्रवर्णं ततो वायुबीजं षड्बिन्दुलाञ्छितम् ।
पूरयेदिड़या वायुं सुधीः षोड़शमात्रया ॥
मात्रया तु चतुःषष्ट्या कुम्भयेच्च सुषुम्नया ।
द्वात्रिंशन्मात्रया मन्त्री रेचयेत् पिङ्गलाख्यया ॥
पूरयेदनया चैव सञ्चिन्त्य नीलमारुतम् ।
रक्तवर्णं वह्निबीजं त्रिकोणं स्वस्तिकान्वितम् ॥
तेन पूरकयोगेन मात्रया षोड़शाख्यया ।
चतुःषष्ट्या मात्रया च निर्द्दहेत् कुम्भकेन च ।
वामपार्श्वस्थितं पापपुरुषं कज्जलप्रभम् ।
ब्रह्महत्याशिरस्कञ्च स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् ॥
सुरापानहृदा युक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम् ।
तत्संसर्गि पदद्वन्द्वमङ्गप्रत्यङ्गपातकम् ॥
उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रु विलोचनम् ।
खड्गचर्म्मधरं क्रुद्धमेवं कुक्षौ विचिन्तयेत् ॥
मूलाधारोत्थितेनैव वह्निना निर्द्दहेच्च तम् ।
एवं संदह्य परितो द्वात्रिंशन्मात्रया ततः ॥
भस्मना सहितं मन्त्री रेचयेदिड़या पुनः ।
वामनाड्यां चन्द्रबीजं कुन्देन्दुयुतसप्रभम् ॥
भालेन्दुराजे संयोज्य ततः षोड़शमात्रया ।
सुषुम्नया चतुःषष्टिमात्रया तोयबीजकम् ॥
ध्यात्वामृतमयीं वृष्टिं पञ्चाशद्वर्णरूपिणीम् ।
तया देहं विचिन्त्यैवं मनसा पिङ्गलाध्वना ॥
द्वात्रिंशन्मात्रया मन्त्री लं बीजेन दृढं नयेत् ।
स्वस्थाने हंसमन्त्रेण पुनस्तेनैव वर्त्मना ॥
जीवं तत्त्वानि चानीय स्वस्थाने स्थापयेत्ततः ।
इति कृत्वा भूतशुद्धिं मातृकान्यासमाचरेत् ॥*
संक्षेपभूतशुद्धिर्यथा । पुरश्चरणचन्द्रिकायाम् ।
"अथवान्यप्रकारेण भूतशुद्धिर्विधीयते ।
धर्म्मकन्दसमुद्भूतं ज्ञाननालसुशोभनम् ॥
ऐश्वर्य्याष्टदलोपेतं परं वैराग्यकर्णिकम् ।
स्वीयहृत्कमले ध्यायेत् प्रणवेन विकासितम् ॥
कृत्वा तत्कर्णिकासंस्थं प्रदीपकलिकानिभम् ।
जीवात्मानं हृदि ध्यात्वा मूले सञ्चिन्त्य कुण्डलीम् ।
सुषुम्नावर्त्मनात्मानं परमात्मनि योजयेत् ॥"
इति तन्त्रसारः ॥

भूतसञ्चारः, पुं, (भूतस्य सञ्चारः ।) भूतोन्मादरोगः । तत्पर्य्यायः । आवेशः २ भूतक्रान्तिः ३ ग्रहागमः । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतसञ्चारी, [न्] पुं, (भूतेषु सञ्चरति इति भूत + सम् + चर णिनिः ।) दावानलः । इति शब्दमाला ॥

भूतसर्गः, पुं, (सृज्यते इति । सृज + भावे घञ् । भूतानां सर्गः ।) भूतसृष्टिः । (यथा, मार्कण्डेयपुराणे । ४७ । ३१ ।
"प्रथमो महतः सर्गो विज्ञेयो ब्रह्मणस्तु सः ।
तन्मात्राणां द्वितीयस्तु भूतसर्गः स उच्यते ॥")
"ब्राह्मं प्रजापतीयञ्च सौम्यमैन्द्रन्तथैव च ।
गान्धर्व्वमथ कौबेरं रक्षःपैशाचमानुषम् ॥
स्थावरं पाशवं मार्गं सार्पं शाकुनिकन्तथा ।
चतुर्द्दशविधं ह्येतद्भूतसर्गं प्रकीर्त्तितम् ॥"
इति वह्निपुराणोक्तं क्लीवत्वमार्षम् ॥

भूतसारः, पुं, (भूतः गतः सारो यस्य ।) श्योनाकप्रभेदः । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतहन्त्री, स्त्री, (भूतानि हन्तीति हन + तृच् + ङीप् ।) वन्ध्याकर्कोटकी । नीलदूर्व्वा । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतहरः, पुं, (भूतानि हरतीति हृ + अच् ।) गुग्गुलुः । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूतहारि, [न्] क्ली, (भूतानि हरतीति हृ + णिनिः ।) देवदारु । इति राजनिर्घण्टः ॥

भूता, स्त्री, (भूत + टाप् ।) कृष्णचतुर्द्दशी । यथा, स्कान्दे ।
"ब्रह्माण्डोदरमध्ये तु यानि तीर्थानि सन्ति वै ।
पूजितानि भवन्तीह भूतायां पारणे कृते ॥"
अपि च ।
"शिवरात्रिव्रते भूतां कामविद्धां विवर्ज्जयेत् ॥"
इति तिथ्यादितत्त्वम् ॥

भूताङ्कुशः, पुं, (भूतानामङ्कुश इव निवारकत्वात् ।) स्वनामख्यातवृक्षः । तत्पर्य्यायः । क्षवकः २ क्षुरकः ३ तीक्ष्णः ४ क्रूरः ५ क्षयः ६ राजोद्वेदनसंज्ञः ७ भूतद्रावी ८ ग्रहाङ्कुशः ९ । अस्य गुणाः । तीव्रगन्धत्वम् । उत्कटत्वम् । उष्णत्वम् । कटुत्वम् । भूतग्रहादिदोषघ्नत्वम् । कफवातनिकृन्तनत्वञ्च । इति राजनिर्घण्टः ॥